

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ
ВЛАДИ

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ:

ЯК ЗМІНЮЮТЬСЯ ДУМКИ ЛЮДЕЙ?

2014 2015 2016

ДОСЛІДЖЕННЯ

З метою підготовки інформаційної кампанії щодо впровадження реформи децентралізації влади Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні» DESPRO провів серію якісних досліджень (фокус-груп) для збору та аналізу якомога більшого діапазону громадської думки стосовно децентралізації.

Географія:

захід, схід, північ, південь, центр України

Учасники:

- жінки та чоловіки (1/1), від 20 до 70 років;
- активні громадяни (різні верстви населення) міст, селищ та сіл;
- представники органів місцевого самоврядування (мери малих міст, голови обласних рад, голови селищних рад).

Динаміка сприйняття реформи – головне питання

Дві основні точки зору щодо децентралізації

Головні особливості дискусій

2014

- знання про предмет обговорення мають уривчастий характер;
- немає повного уявлення про сутність реформ;
- плутанина з поняттями «сепаратизм» та «федералізація».

2015

- розуміння суті децентралізації як передачі повноважень і фінансів на місцевий рівень;
- усвідомлення децентралізації як реформи №1 у державі;
- люди усвідомлюють, що кожен крок у реалізації реформи стосуватиметься їх особисто.

2016

- готовність брати участь у реалізації реформи;
- усвідомлення необхідності вчитися жити в нових умовах;
- потреба у вміннях, знаннях щодо господарювання та демократичної взаємодії «людина – громада – влада».

Зміни у ставленні

2014-2015

Значна частина людей висловлювала побоювання, що децентралізація призведе до

- розпаду країни;
- безладу;
- зростання корупції та посилення залежності від місцевих «князьків»;
- загрози для національної безпеки.

2016

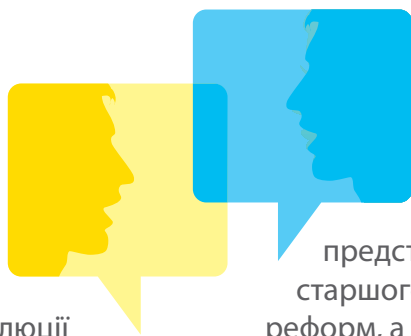
Більшість усвідомлює позитивне значення реформи для місцевого розвитку та

- участі громад у вирішенні місцевих проблем;
- наданні фінансів, більших повноважень місцевій владі;
- відповідальності громад і місцевої влади

Прибічників децентралізації умовно можна поділити на дві групи – «Демократи» та «Господарники»:

«Демократи»

- **ХТО:** молоді активні люди – громадські активісти (нові лідери), студенти, представники влади, які прийшли після Революції Гідності, частково журналісти та блогери.
- **АКЦЕНТ** на зміні самої людини, менталітету, звичок, соціальної та громадської активності.
- **БАЧЕННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ:** глобальне – поліпшення освіти, рівні мовні права, подолання корупції, управлінські кадри, розвиток бізнесу, розвиток країни «знизу нагору» – від сіл та міст до центру.
- **КРИТИКА РЕФОРМИ:** підкреслюють відсутність масштабного, глобального бачення, чіткого плану, дорожньої карти, відзначають розірваність ланцюга реформування, незрозумілість нових «правил гри».
- **БАЧЕННЯ ОСОБИСТИХ ПЕРСПЕКТИВ:** реалізація своїх знань, здібностей та енергії в розбудові країни незалежно від місця їх застосування. Вони не бояться змін і готові йти на ризик.

«Господарники»

- **ХТО:** досвідчені представники органів місцевого самоврядування, представники малого бізнесу, люди старшого віку, з досвідом невдалих реформ, а також ті, хто з пересторогою сприйняв Революцію Гідності.
- **АКЦЕНТИ:** раціональне використання ресурсів та можливостей на місцях, передача повноважень, наближення послуг до людей, спрощення та оперативність вирішення нагальних завдань, збільшення місцевих бюджетів.
- **БАЧЕННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ:** вирішення конкретних проблем громад, поповнення місцевих бюджетів, залучення інвестицій, безпека, якість медицини та освіти, комунальні питання (дороги, ремонт будинків, водогони, сміттєзвалища), культура та дозвілля.
- **КРИТИКА РЕФОРМИ:** критикують конкретні кроки Верховної Ради та Уряду – затягування із прийняттям необхідних законів, відсутність роз'яснення механізму передачі повноважень, слабкий діалог центральної та місцевої влади.
- **ОСОБИСТІ ПЕРСПЕКТИВИ:** невпевненість, пошуки можливостей уникнути непередбачуваних труднощів.

2016: Значно знизилась кількість “демократів” але збільшилась – “господарників”

“Демократи”

- Підкреслюють соціальну значимість реформи.
- Децентралізація – це крок до розбудови демократичного суспільства, демократичного управління державою.

“Господарники”

- Підкреслюють соціально-економічну доцільність та значимість реформ.
- Децентралізація – ефективна форма господарювання.

Які проблеми в реалізації реформи бачать учасники дискусій?

2014

- центральне керівництво буде все гальмувати;
- немає політичної волі до реформ;
- зовнішні вороги;
- незрілість суспільства;
- відсутність політичної культури;
- зараз вона не на часі;
- необхідна люстрація;
- громади не готові;
- відсутність нових, освічених, молодих керівників.

2016

- відсутність результатів за два роки роботи нової влади;
- низький рівень довіри до влади, розчарування;
- брак професіоналів у самоврядуванні та державному управлінні;
- непрозорість. “Творці” реформи погано контактують з базовим рівнем місцевого самоврядування – громадами;
- не враховуються особливості України, механічне запозичення закордонного досвіду;
- негативний вплив виборів до місцевих рад (“прискорення” реформ як частина передвиборчої технології).

ДОБРОВІЛЬНЕ ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Три точки зору у ставленні до добровільного об'єднання територіальних громад (ДОТГ)

1. Підтримують ідею ДОТГ.
2. Виказують сумнів щодо ефективності об'єднання громад і побоюються виникнення конфліктів між громадами.
3. Вважають, що об'єднання треба робити не за принципом "хочу - не хочу", а примусово, на підставі розрахунків економічної доцільності та згідно з просторовим плануванням.

Розуміння позитивних наслідків добровільного об'єднання територіальних громад

- збільшення бюджету;
- отримання субвенцій від держави;
- усвідомлене і відповідальне ставлення до виборів депутатів;
- вдумливе, відповідальне управління з урахуванням соціально-економічної доцільності і державних інтересів;
- ДОТГ прискорить економічний розвиток на місцевому рівні, поліпшить якість послуг, зробить прозорішою підзвітність і надасть кращий доступ до тих, хто приймає рішення.

Необхідні умови для ефективного самоврядування

• для самоврядування головним є розуміння завдань і пошук законних можливостей їх виконання;

• громада є власником;

• незалежний суд (можливість відстоювати права громади, інакше власність тільки на папері);

• вибори тільки демократичні, усвідомлені, вільні;

• незалежний бюджет (тоді місцева влада розуміє і прагне до довгострокового планування, громада розставляє пріоритети).

Готовність громад брати участь у децентралізації влади на місцевому рівні

2014-2015

- сумніви щодо бажання і готовності громад ефективно вести політику на місцевому рівні;
- пасивність громад;
- низька загальна культура, правова обізнаність.

2016

- бажання брати участь у господарюванні на місцевому рівні;
- гостра потреба у роз'ясненнях та обговореннях процесу реформування;
- частина людей самостійно шукає інформацію, висловлює бажання обговорювати життя громади у нових умовах.

Готовність самоврядування та чиновників брати участь у реформуванні влади

2014

Робиться наголос на необхідності люстрації, заміні старих кадрів на «нові обличчя».

2016

- Учасники обговорень
- відмічають брак професіоналів, людей зі спеціальною освітою, досвідом роботи управлінцями будь-якого рівня;
  - наголошують на важливості обережного ставлення до «старих» кадрів;
  - висловлюються проти заполітизованого самоврядування.

ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

ТЕЛЕБАЧЕННЯ

- молоді люди не дивляться телевізор;
- люди за 40 років основну інформацію отримують з телеканалів Інтер, ICTV, СТБ, 1+1, 5 канал, 112 канал, 24 канал.

РАДІО

Для частини громадян, як правило старших за 40 років істотним джерелом отримання інформації є радіо, особливо місцеве.

ДРУКОВАНІ ЗМІ

- читають мало (у кожній групі таких осіб було не більше 20%);
- люди похилого віку купують, виписують чи беруть безкоштовні місцеві газети, викладачі, журналісти, працівники державних установ читають: «Сільські вісті», «Голос України», «Урядовий кур'єр».

ІНТЕРНЕТ

- більшість учасників користуються Інтернетом та соціальними мережами;
- інтернет для більшості є не стільки джерелом інформації, скільки джерелом аналізу суспільних подій і можливістю порівнювати різні точки зору.

КОНФЕРЕНЦІЇ, СЕМІНАРИ, ЛЕКЦІЇ, ПУБЛІЧНІ ЗУСТРІЧІ

- частина людей активно шукає і відвідує просвітницькі заходи;
- представники ОМС наголошували, що відвідують усі можливі семінари, зустрічі, лекції, щоб бути обізнаними, мати свою думку, вміти донести інформацію та вчасно застосовувати її у своїй роботі.

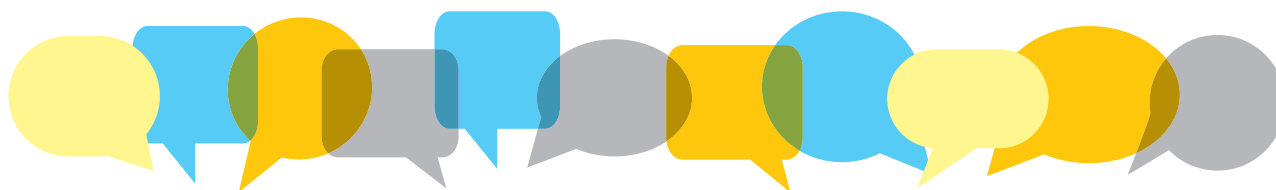

ІНШІ ЛЮДИ

Для багатьох учасників фокус-груп важливим є обговорення з іншими проблем суспільства, держави, місцевих новин, змін в управлінні, реформ для усвідомлення ситуації та вибору поведінки, вчинків.

Загальне ставлення до ЗМІ

- більшість опитаних висловлюють свою незадоволеність станом інформаційного простору в Україні – забагато негативу і неправдивої інформації, водночас відсутні якісна аналітика і сюжети успішних практик;
- більшість опитаних не довіряють ЗМІ, вважаючи їх заангажованими;
- молодь, як правило, намагається захищатись від *«інформаційного шуму, який сьогодні всюди»*, *«впливу панічного негативу, що тисне на психіку»*;
- *«Інформаційно-роз'яснювальна кампанія держави значно відстає від реальних процесів реформи»*.

Якої інформації не вистачає

- демонстрація досягнень вдалих кроків на шляху реалізації реформ;
- висвітлення можливостей подолання перешкод у вирішенні конкретних проблем громад;
- позитивні результати діяльності органів самоврядування (завдяки чому це вдалося);
- аналітичні матеріали, роз'яснення / коментарі експертів щодо змісту і механізмів реалізації реформ, а також щодо очікуваних результатів з чітким термінами;
- роз'яснення законів і прав громад тощо.

Швейцарсько-український проект

DESPRO

Підтримка децентралізації в Україні

Вул. Б.Грінченка, 2, оф.2

01001 Київ, Україна

Тел. (+38044) 270 55 21, 270 55 27

Факс (+38044) 279 67 27

web: www.despro.org.ua

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Швейцарська Конфедерація

skat Swiss Resource Centre and
Consultancies for Development

**Швейцарський центр ресурсів
та консультацій з питань розвитку**

web: <http://www.skat.ch/>

This
publication has been
produced with the support
of the Swiss Confederation

За підтримки Швейцарської
Конфедерації